

מסוק

כאמצעי

פיקוד

ושליטה

עיבוד: סא"ל ל' מרחב

תולדות המסוק כאמצעי למילוי משימות קרב מתחילות לאמיתו של דבר, רק עתה. ב-10-15 השנים האחרונות, פרק-זמן קצר יחסית בהתפתחותה של אמנות המלחמה, התרחבו תחומי ההפעלה הטקטית והמבצ' עית של המסוק, והכל הכירו בו כאמצעי המאפשר להעלות את כושר התמרון ואת עוצמת-האש של הגייסות.

לדעת מומחים צבאיים בעולם, טרם מוצו האפשרויות הטמונות במסוק. אחד התחור מים החשובים של הפעלת המסוק הוא הפיקוד והשליטה על הגייסות. דבר זה אינו בגדר הפתעה. ככל שכושר התמרון וקצב הת-קדמותם והפעלתם של הגייסות גבוה יותר — מתעוררים קשיים גדולים יותר ויותר בפיקוד ובשליטה עליהם, ולפיכך על אמצעי הפיקוד והקשר להיות נייחים יותר.

דרכי השימוש במסוק כאמצעי פיקוד ושלי-טה הן רב-גוניות. ראשית, המסוק מרחיב במידה ניכרת את אפשרויותיו של מפקד לצפות בשדה-הקרב ולערוך קבוצות הסיו. ביכולתו לשלוח בשעת הצורך במסוק צוותי-סיו מיוחדים, ללימוד צירי-תנועה לגייסות, לבדיקת עבירותם של גשרים, ואדיות, ערי-צים וקטעי-שטח שבהם אין דרכים מפול-סות. ידיעות על פני-השטח, לרבות רשת הדרכים, מאפשרות למפקד לבנות נכונה את שדרות המסע, לחלק לאורכה באורח מת-אים את יחידות הסיוע ובמיוחד את יחידות חיל-ההנדסה, לארגן את ההגנה נ"מ ונ"ט, ועוד.

מסוקים קלים, בעלי כושר נשיאה של 3-4 אנשים, נחשבים כיעילים ותכליתיים מאוד למילוי המשימות שתוארו לעיל. למסוקים מסוג זה כושר תמרון רב, מבנם קטן יח-סית, והם יציבים וחסכוניים יותר מאשר מסוקים בינוניים.

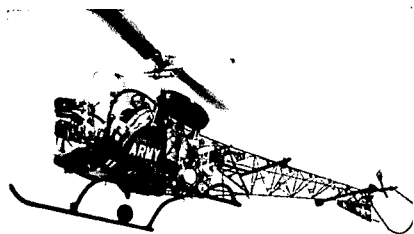
על המסוקים הללו נמנים: המסוקים האמ-ריקניים, "היוג" OH-6A, ר"ב, OH-13S, המסוק הצרפתי, "אלואט-III" והמסוק ה-סובייטי, "מי-1". מסוקים אלה חמושים, לפי הצורך, במערכות-נשק שונות, כגון טילים, מקלעים ותותחים קלים, ועלידי כך מוגב-רות אפשרויותיהם הקרביות.

במדינות רבות נערכים ניסויים במסוק חד-מושבי מתפרק. עד כה אין בחימושם של הצבאות מסוקים מסוג זה, אך ההתעניינות בהם גוברת והולכת. בעיתונות הצבאית הור-פיעו ידיעות אחדות על סוג המסוק החדש: משקלו כ-25 ק"ג, והוא מוחזק במאוזדה העשויה מחומר פלסטי; ניתן להתרומם בו לגובה של עשרות-מטרים אחדות, לטוס במ-

"בל OH-13S", ארה"ב

"אלואט-III", צרפת

"מי-1", ברה"מ

מסוק "היוג" OH-6A, ארה"ב

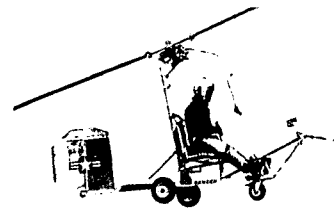
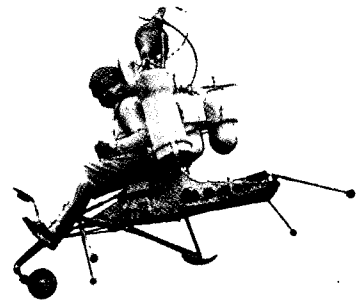

הירות של 140—160 קמ"ש, ולנחות במש-
טח בן 3 מ"ר. להרכבתו ולפירוקו דרו-
שות כשלוש דקות. לאמיתו של דבר המדובר
בניסיון לבנות מכשירי-טיס מיטלטלים, ש-
בהם ניתן להשתמש לא רק לצורכי פיקוד
ושליטה, אלא אף למילוי משימות-קרב
שוונות.

בתערוכת מטוסים שנערכה בפריס ב-1967
הוצג מסוק מסוג זה. בארה"ב פותחו דגמים
שונים של מסוקים חד-מושביים. בדניה נמצא
מסוק מסוג זה בשלב-ניסויים מתקדם. גם
בגוש המזרחי נערכים ניסויים קדחתניים
בפיתוח מסוק מיטלטל. בצ'כוסלובקיה הוצג
דגם של מסוק קל, העשוי לשמש לבקרת-
אש ארטילרית ולצורכי סיור וקישור. בברית
המועצות נערכים ניסויים במסוק חד-מושבי
קל, שמשקלו 130 ק"ג.

הפעלת המסוקים במערכת פיקוד ושליטה
כמוצב-פיקוד אויריים הוא שלב חדש באמ-
נות המלחמה. כמוצב-פיקוד אוירי משמשים
המסוקים מן הסוגים הקיימים, שהותאמו
למטרה זו, או מסוקים מיוחדים. הבחירה
בין המסוקים מותנית בשאלה למי מיועד
מוצב-הפיקוד האוירי. בצבא ארה"ב, למשל,
משתמשים בדרג פיקוד של גדוד או פלוגה
במסוק קל, "בל-1D" בו מתמקמת חבורת
הפיקוד ועמה מכשירי-הקשר המתאימים.
קיימת סברה, כי מסוק מסוג זה יעיל במי-
יוחד כמוצב-פיקוד למבצעים מוטסים, שבהם
משתתפים גייסות-יבשה, מטוסי-קרב ומטוסי
תובלה. במוצב-פיקוד אוירי מצויים, בדרך-
כלל, מפקד יחידת המסוקים עם קצין
מטהו, מפקד גדוד חי"ר עם קצין מטהו, וכן
קצירת-צפית קדמי. לפעמים נכלל גם יועץ
אוירי. מוצב-הפיקוד האוירי נדרש לקיים
שליטה ופיקוד מתמידים מתחילת המבצע
המוטס עד סיומו.

במסוק נמצאת, נוסף למכשירי-הקשר שלו
עצמו, מערכת-קשר מיוחדת לצורכי הפיקוד.
בדרך כלל מותקנים במסוק שלושה מכשירי-
קשר למטרה זו: האחד — בעל גלים
אולטרה-קצרים — לתיאום פעולות המסור-
קים, האחר — אף הוא בעל גלים אולטרה-
קצרים — לתיאום מבצעי עם מטוסי-הקרב,
והשלישי לשיתוף-פעולה עם חילות היבשה.
לפיקוד ושליטה ברמת החטיבה מוחדרות
לצבא האמריקני מערכות פיקוד ושליטה,
המותקנות במסוקים בינוניים מדגם, "צ'יינוק
CH-47", שאפשר להכניס לתוכם מכשירי-
קשר רבים וחבורת-פיקוד גדולה יחסית. בדרג
הדיביזיוני עומדים האמריקנים להשתמש ב-
מערכת פיקוד ושליטה שתותקן במסוק הכבד

מסוק צרפתי שהוצג בתצוגת פריס ב-1967

מסוק, "בנסן 13-8", ארה"ב

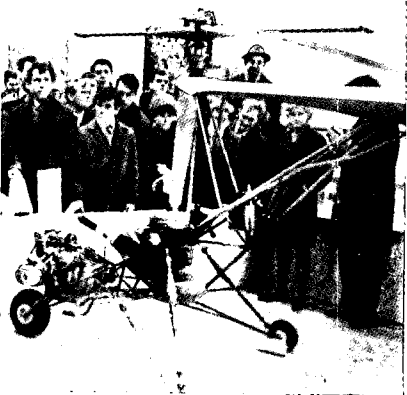
מסוק-מיני, "סרמט W.S.3", דניה

מסוק "XA-66", צ'כוסלובקיה

מסוק "KAI-22A", ברה"מ

מסוק בינוני, "צ'יינוק CH-47", ארה"ב

מסוק קל, "בל-1D", ארה"ב

בעולם מובעת הדעה, כי מוצבי-פיקוד אוויריים-קרקעיים המותקנים בכלי-טיס שונים יהיו תנאי הכרחי להבטחתה של יציבות הפיקוד והשליטה בכל דרגי הפיקוד ובצורת-הקרב השונות. בדרג הטקטי קיימת נטיה להשתמש למטרה זו במסוקים, ובדרג האופרטיבי — במסוקים ובמטוסים.

כך, למשל, בחיל-האוויר האמריקני בויאט-נאם משתמשים במוצבי-פיקוד המותקנים במטוסי תובלה כבדים מדגם „הרקולס HC-130 P". צוות מבצעי הנמצא במוצב פיקוד כזה מקיים קשר מתמיד עם היועצים האוויריים שבעוצבות הקרקע ועם מוצבי השליטה של שדות התעופה, כדי להושיט סיוע-אוויר מיידי לגייסות היבשה; הוא מארגן מפגשים באוויר בין מטוסי-תדלוק למטוסי-קרב, מקיים מעקב אחר ביצוע עבודות-הצלה באוויר, מפקח על פעולות ה-

מטוס תובלה כבד, „הרקולס HC-130P", ארה"ב

מטוסים שמפציצים יעדים שונים, ועוד. בצבא ארה"ב נערכים ניסויים להתקין את מוצב-הפיקוד האווירי גם במטוסים אחרים. מוצב-הפיקוד האווירי המותקן במטוס „C-5A" משוכלל מאוד, ולדברי מתכנניו יוכל לקיים קשר הן עם מרכזי-הקשר הקיימים והן עם מרכזי-קשר עתידיים, לרבות אלה שבלויינים הסובבים את כדור-הארץ. הפעלתן של מערכות פיקוד ושליטה במסור קים ובכלי-טיס אחרים היא חלק בלתי-נפרד מן הממד האווירי החדש המוקנה לגייסות בני זמננו והיא מעלה באורח בולט את גמישותו ויעילותו של הפיקוד בדרג הטקטי והאופרטיבי. עד כה לא מוצו, כמובן, כל האפשרויות הטמונות בכלי-הטיס, ויש לקוות כי ככל שיתפתחו כלי-הטיס השונים, יתרחב גם תחום הפעלתם במערכות פיקוד ושליטה.

מהכפלת אמצעי הקשר, וכן לצמצום את סגל אנשי-הקשר. ברי לכול, כי חשיבות מיוחדת נודעת בתקופתנו לכושר התמרון של מוצב-הפיקוד. בניית מוצב-פיקוד אווירי-קרקעי, המוטס באמצעות כלי-טיס תשחרר את הפיקוד מהצורך לעבור מסוג אחד לסוג אחר של כלי-תובלה בתנאים המשתנים של שדה-הקרב, וכן לא יהיה צורך בהקמת מערכת-הקשר מחדש שוב ושוב, ובהסתגלות לתנאי עבודה חדשים מדי פעם. כאשר יופעל מוצב פיקוד אווירי-קרקעי לא יגרמו הדילוגים והחניות החוזרים ונשנים להפסקתה של עבודת המטה. בעת סכנה של מהלומת-אש או הפעלת נשק גרעיני על-ידי האויב, אפשר להעביר מוצב-פיקוד כזה במהירות למקום בטוח. את מרכז-הפיקוד וכלי-הטיס אפשר למקם בנפרד, להסתירם בקפלי קרקע, ל-

„עגורן מעופף CH-54", שמתחת לשלדתו ניתן להצמיד מרצוף המותקן במיוחד לעבר דת מטה, והמשמש כמוצב-פיקוד אווירי. במרצוף זה קיימות מערכת איורור ותאורה, וכן מצויה בו מערכת גלגלים, המאפשרת לו לנוע על פני הקרקע. בהיותו מותקן כמוצב פיקוד אווירי מתאים המרצוף לפיקוד ושליטה, הן בשעת הטסתו והן על הקרקע, לאחר ניתוק ממערכת ההטסה. המדובר, אם כן, בדגם של מערכת פיקוד ושליטה, אשר תשמש הן כמוצב-פיקוד אווירי, הן כמוצב-פיקוד קרקעי.

מומחים צבאיים רואים בפתרון זה יתרונות רבים; לדעתם מתגשמת עתה אפשרות להיפטר ממערכות פיקוד ושליטה המותקנות על רכב גלגלי וזחלי, ושכוש-התמרון שלהן אינו מספיק בתנאי שדה-הקרב החדש. שימוש במוצב-פיקוד אווירי-קרקעי מאפשר להימנע

„C-5A", ארה"ב

